

VARSINAIS-SUOMEN HYVINVOINTIALUE
EGENTLIGA FINLANDS VÄLFÄRDSOMRÅDE

TARKASTUSLAUTAKUNTA 19.5.2022 LIITE 2 § 19

EI JULKISUUTEEN, JULKL § 6

VARSINAIS-SUOMEN HYVINVOINTIALUE

ARVIOINTIKERTOMUS 2021

Tarkastuslautakunta 19.5.2022

Kohti Varsinais-Suomen
hyvinvointialuetta

Sisällysluettelo

1 Tarkastustoiminta.....	3
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät	3
1.2 Tarkastuslautakunta 2022–2025	4
1.3 Tarkastuslautakunnan toiminta	4
1.4 Tilintarkastus	5
2 Yleistä hyvinvointialueen toiminnasta vuonna 2021.....	5
2.1 Hyvinvointialueen perustaminen.....	5
2.2 Hyvinvointialueen toimielimet	6
2.3 Hyvinvointialueen henkilöstö	6
3 Talousarviotavoitteiden toteutuminen	7
4 Havainnot ja johtopäätökset.....	8
5 Allekirjoitukset.....	13

Julkaisija: Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Tarkastuslautakunta
 Painopaikka: VSSHP ky, Tyksin monistamo, Turku 2022

1 Tarkastustoiminta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään Laissa hyvinvointialueesta (2021/611). Lain 125 §:n mukaan aluevaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella aluevaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyyttä talouden tasapainotuksen kannalta;
- 4) huolehtia hyvinvointialueen ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa, että 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi;
- 6) valmistella aluehallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Aluehallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi hyvinvointialueen hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa aluevaltuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita.

1.2 Tarkastuslautakunta 2022–2025

Aluevaltuusto päätti kokouksessaan 2.3.2022 valita tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2022–2025 seuraavat 8 jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen:

Jäsen	Varajäsen
Lauri Heikkilä, pj.	Markku Agge
Lassi Laine, vpj.	Emmi Lehtinen
Sanna Pitkänen	Jukka Hongisto
Petra Peltonen	Viivu Seila
Jaakko Kivisaari	Jukka Alkio
Katriina Hiippavuori	Ritva Seppälä
Tomi Nieminen	Reima Rantanen
Veera Granroth	Carita Backas

1.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Lautakunnan toimikauden ensimmäiset kokoukset pidettiin 28.4.2022 ja 19.5.2022. Kokouksissa käsiteltiin mm. hyvinvointialueen arviointikertomusta vuodelta 2021, tilintarkastuskertomusta vuodelta 2021, esitystä valtuustolle tilinpäätöksen hyväksymisestä ja tili- ja vastuuvapaudesta myöntämisestä tilivelvollisille, esitystä valtuustolle tilintarkastuspalvelujen hankintasopimuksen optiovuosien käyttöönotosta sekä sidonnaisuusilmoitusten raportointia valtuustolle. Sidonnaisuusilmoitukset on kerätty

kyselyllä, joka on lähetetty 29.3.2022 ilmoitusvelvollisille luottamushenkilöille ja viranhaltijoille.

Tarkastuslautakunnan lakisääteisten tehtävien valmistelutyö on aloitettu tarkastuslautakunnan nimeämisen jälkeen maaliskuussa 2022. Tarkastuslautakunnan kokousten valmistelijana on toiminut Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tarkastuslautakunnan esittelijä ja sihteeri Synnöve Niemi oman toimensa ohella. Tarkastuslautakunnan esittelijänä on keväällä 2022 toiminut puheenjohtaja Lauri Heikkilä.

1.4 Tilintarkastus

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen väliaikainen toimielin (VATE) on valmistellut tilintarkastajan valintaa tilikausille 2021 ja 2022 ja tehnyt asiasta hankintapäätöksen kokouksessaan 26.10.2021 § 43. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tilintarkastusyhteisöksi tilikausille 2021 ja 2022 on valittu BDO Audiator Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori.

Aluevaltuusto vahvisti päätöksellään 2.3.2022 § 23 tilintarkastusyhteisön valinnan tilikausille 2021 ja 2022 väliaikaisen toimielimen 26.10.2021 § 43 päätöksen mukaisesti.

2 Yleistä hyvinvointialueen toiminnasta vuonna 2021

2.1 Hyvinvointialueen perustaminen

Varsinais-Suomen hyvinvointialue muodostui 1.7.2021 hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön vahvistuttua. Hyvinvointialue on kunnista ja valtiosta erillinen julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto. Aluevaltuusto vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää hyvinvointialueen päätösvaltaa.

Aluevaalit järjestettiin 23.1.2022 ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuuston ensimmäinen kokous pidettiin 2.3.2022.

2.2 Hyvinvointialueen toimielimet

Vuonna 2021 Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toiminnasta vastasi vielä väliaikainen valmistelutoimielin (VATE). Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin hallitus teki voimaanpanolaissa tarkoitetun väliaikaisen valmistelutoimielimen asettamispäätöksen 17.8.2021, minkä jälkeen hyvinvointialueen kunnat, erityishuoltopiirit ja pelastuslaitos tekivät toimielinpäätökset väliaikaisen toimielimen perustamisesta. Päätös tuli voimaan 1.9.2021.

VATE:n ensimmäinen kokous pidettiin 7.9.2021. VATE kokoontui loppuvuoden 2021 aikana kymmenen kertaa ja alkuvuonna 2022 neljä kertaa. Toimielimen jäsenet olivat hyvinvointialueen kuntien, erityishuoltopiirien, pelastuslaitoksen ja sairaanhoitopiirin viranhaltijoita. Puheenjohtajana toimi 31.1.2022 asti sairaanhoitopiirin johtaja Matti Bergendahl ja 1.2.2022 alkaen vs. sairaanhoitopiirin johtaja Petri Virolainen.

Lisäksi väliaikainen toimielin asetti päätöksellään 21.9.2021 poliittisen seurantaryhmän, joka kokoontui kolme kertaa vuoden 2021 aikana sekä väliaikaisen yhteistoimintaelimen, joka myös kokoontui kolme kertaa vuonna 2021.

2.3 Hyvinvointialueen henkilöstö

Valmistelua johti oman työnsä ohella sairaanhoitopiirin johtaja, joka toimi VATE:n puheenjohtajana ja esittelijänä. Hanke- ja projektijohdon rekrytointi avattiin 17.9.2021 ja hakuaika päättyi 1.10.2021. Hankejohtajat valittiin VATE:n kokouksessa 12.10.2021. Ensimmäiset hankejohtajat aloittivat osa-aikaisina 25.10.2021. Heidän rekrytointinsa jälkeen rekrytoitiin projektipäälliköt, joista ensimmäiset aloittivat 1.11.2021. Projektien tueksi muodostettiin projektitoimisto, jolle vuokrattiin tilat.

Valmisteluhenkilöstön lukumäärä oli 31.12.2021 22 henkilöä. Rekrytointi painottui loppuvuoteen 2021 ja työntekijät olivat useimmiten osa-aikaisia, joten henkilötyövuosien

kokonaismäärä oli tilinpäätöksen mukaan vain 1,54. Henkilöstökuluja muodostui tilinpäätöksen mukaan 210.439 euroa, johon sisältyy henkilöstön palkat, toimielinten jäsenten kokouspalkkiot ja henkilösivukulut.

VATE perusti 13.12.2021 määräaikaisen valmistelujohtajan viran ajalle 1.1.2022-30.6.2022, korvaamaan VATE:n puheenjohtajan ja esittelijän, joka siirtyi toisen työnantajan palvelukseen 1.2.2022 alkaen. Valmistelujohtaja aloitti työssään 10.1.2022.

3 Talousarviotavoitteiden toteutuminen

Hyvinvointialueen talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta säädetään Laissa hyvinvointialueesta. Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan ”Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa.”

Hyvinvointialuelain talousarvio vuodelle 2021 on hyväksytty väliaikaisessa toimielimessä (VATE) 21.9.2021. Talousarvio ei sisällä hyvinvointialuelain 115 §:n tarkoittamia toiminnan tavoitteita. Hyvinvointialueen strategia ei ollut hyvinvointialueen talousarviota laadittaessa valmiina.

Talousarvion menoarvio vuonna 2021 oli 1.384.600 euroa, josta henkilöstökulujen osuus oli 36,8 % ja palvelujen ostojen osuus 48 %. Loppuosa menoista (15,2 %) oli materiaali-, vuokra- ja muita kuluja.

Tilinpäätöksen mukaan toteutuneet kulut olivat 375.360 euroa. Henkilöstökulujen osuus kuluista oli 56,1 % ja palvelujen ostojen osuus 43,9 %.

Valtionavustusten ICT-rahoitusta käytettiin toimintatuottoihin yhteensä 135.557 euroa ja valtionavustusten yleistä valmistelurahoitusta yhteensä 239.803 euroa. Tilikaudella käyttämättä jääneet osuudet valtionavustuksista on kirjattu siirtovelkoihin. Siirtovelkaa Varsinais-Suomen hyvinvointialueella oli vuoden 2021 tilinpäätöksen mukaan 2.084.777 euroa 31.12.2021, josta 857.222 euroa oli valtionavustusten jäljellä oleva osuus ICT-rahoituksesta ja 1.144.830 euroa valtionavustusten jäljellä oleva osuus yleisestä valmistelurahoituksesta.

4 Havainnot ja johtopäätökset

Väliaikaisen toimielimen toiminnan aloittaminen

Varsinais-Suomessa vapaaehtoista valmistelua ei aloitettu ennen hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön voimaan astumista 1.7.2021, kuten monella muulla hyvinvointialueella oli tehty. Hyvinvointialueen organisoitumisen valmistelu aloitettiin Varsinais-Suomessa vasta kun lait oli hyväksytyt, minkä vuoksi väliaikaisen toimielimen nimeäminen ja projektiorganisaation työntekijöiden rekrytointi venyi pitkälle syksyyn. Ensimmäiset hankejohtajat aloittivat tehtävässään 25.10.2021. Lisäksi valmisteluorganisaation hankejohtajat tekivät valmistelutyötä vuonna 2021 ainoastaan osa-aikaisesti, oman toimensa ohella. Lopputuloksena oli, että valmistelua on koko ajan leimannut erittäin kova kiire.

Esimerkiksi Pirkanmaalla vapaaehtoista valmistelua oli tehty hyvissä ajoin ennen lakien voimaan astumista, minkä johdosta Pirkanmaan hyvinvointialueen väliaikaisen toimielimen ensimmäinen kokous kyettiin pitämään välittömästi lakien astuessa voimaan, 1.7.2021. Ensimmäisessä kokouksessa perustettiin heti kaksi kokopäiväistä väliaikaista muutosjohtajan virkaa ja yksi hallintojohtajan osa-aikainen virka, joiden viranhaltijoiden tehtävänä oli toimia väliaikaisen toimielimen esittelijöinä. Viranhaltijoiden valinta tehtiin niin ikään samassa kokouksessa.

Myös Pohjois-Pohjanmaalla vapaaehtoista valmistelua oli tehty pitkään ennen hyvinvointialueita koskevien lakien hyväksymistä. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen väliaikainen toimielin piti ensimmäisen kokouksensa muutama päivä lakipaketin hyväksymisen jälkeen, 6.7.2021. Kokouksessa käynnistettiin välittömästi valmisteluresurssien rekrytointi.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tilinpäätöksessä vuodelta 2021 todetaan, että valmistelutyötä on priorisoitu aivan kriittisimpien tehtävien toteutukseen toiminnan käynnistämiseksi 1.1.2023, mutta on todennäköistä, että pakollista muutostyötä jää merkittävästi tehtäväksi vielä järjestämisvastuun siirtymisen jälkeiseen aikaan.

Johtopäätökset ja suositukset: Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointialueeseen liittyvä valmistelu on lähtenyt Varsinais-Suomessa liikkeelle niin myöhään, että valmistelussa on jouduttu keskittymään ainoastaan pakollisiin, lakisääteisiin toimenpiteisiin. Valmistelua ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön laatima tiekartta, joka sisältää hyvinvointialueen käynnistämisen valmistelutoimenpiteet aikataulutettuna.

Vuoropuhelu hyvinvointialueelle siirtyvän henkilöstön kanssa on jäänyt valmistelijoiden kiireen vuoksi vähäiseksi, eikä henkilöstön asiantuntemusta ole pystytty hyödyntämään optimaalisella tavalla. Kiire on myös aiheuttanut sen, ettei ole ollut riittävästi mahdollisuuksia miettiä hoitoketjujen tai toimintatapojen kehittämistä asiakaslähtöisemmäksi tai sujuvammaksi samaan aikaan kun on suunniteltu toiminnan uudelleenjärjestämistä hyvinvointialueelle. Näin on menetetty uudelleenorganisoinnin antama mahdollisuus toiminnan kehittämiseen ja aiemmin havaittujen ongelmakohtien korjaamiseen. Nykyinen toiminta siirtyy ilman suuria muutoksia uuteen organisaatioon.

Tarkastuslautakunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että luovuttavista organisaatioista pystytään irrottamaan henkilöstöresursseja hyvinvointialueen täysimittaisen toiminnan käynnistämisen valmisteluun hyvissä ajoin ennen 1.1.2023 niin, että jää riittävästi aikaa vuoropuheluun ja toiminnan suunnitteluun yhdessä siirtyvän henkilöstön kanssa. Näin pystytään huolehtimaan siitä, ettei siirtymisen yhteydessä synny toiminnan katvealueita tai ongelmakohtia, joiden korjaaminen jälkeenpäin on vaikeaa tai mahdotonta. Toiminnan lakisääteisten velvoitteiden toteutuminen keskeytyksettä tulee varmistaa siirtymäaikana.

Tietojärjestelmien kehittäminen

Tulevan hyvinvointialueen toiminnan asiakaslähtöisyyden ja tuottavuuden kannalta keskeinen asia on yhteisen asiakas-potilastietojärjestelmän hankinta. Varsinais-Suomen hyvinvointialueella sosiaalitoimen ja terveydenhuollon palveluissa on käytössä yli 40 erilaista asiakas- ja potilastietojärjestelmää. Yhtenäistämällä käytössä olevia järjestelmiä ja

Lähde: Varsinais-Suomen hyvinvointialueen väliaikaisen valmistelutoimielimen nettisivut, 23.2.2022

kirjaamiskäytäntöjä on tavoitteena saada aikaan yhtenäisempi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä.

Järjestelmien yhtenäistäminen tuo perusterveydenhuollolle, sosiaalihuollolle ja erikoissairaanhoidolle mahdollisuuden toimia yhtenäisenä palveluna erityisesti potilaan ja asiakkaan näkökulmasta. Yhtenäistäminen tukee myös laajempaa sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan uudistamista sekä palvelujen digitalisointia.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue on hakenut 22.10.2021 lähetetyillä kahdella hakemuksella valtionavustusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistamiseen liittyvään ICT-muutokseen. Joulukuussa 2021 myönnettiin avustusta yhteensä 19,2 milj. euroa, mikä kattoi alle puolet tiedossa olevista, tulevista ICT-muutoksen kokonaiskustannuksista.

Keväällä 2022 Valtiovarainministeriö osoitti lisärahoitusta hyvinvointialueiden valmisteluun yhteensä 155,7 milj. euroa, josta 17,5 milj. euroa osoitettiin Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle. Rahoitusta voi käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen ICT-muutuskustannuksiin, muuhun hyvinvointialueiden valmistelurahoitukseen ja valtuustoryhmien toiminnan tukemiseen.

Väliaikainen toimielin on päätöksellään 21.12.2021 hankkinut 2M-IT Oy:ltä asiantuntijatyötä ICT-muutoksen esiselvityksen toteuttamiseksi. Hyvinvointialueen ICT-hanke on 2M-IT Oy:n työn mahdollistamana muodostanut alueen ICT-muutosuunnitelman ensimmäisen version.

15.2.2022 tehdyn VATE:n päätöksen esittelytekstissä todetaan, että ICT-muutosuunnitelman toimeenpano tulee välittömästi käynnistää sen kriittisimpien ICT-toimintojen osalta. Väliaikainen valmistelutoimielin päätti 15.2.2022 hyväksyä ICT-muutosuunnitelman, asettaa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ICT-ohjausryhmän vastaamaan ICT-muutosuunnitelman operatiivisesta toteutuksesta ja valvonnasta ja hyväksyä ICT-muutosuunnitelmaan sisältyvien kriittisimpien ICT-toimintojen käynnistämisen.

Johtopäätökset ja suositukset: Tarkastuslautakunta toteaa, että yhteinen tietojärjestelmäkehittäminen on Varsinais-Suomen alueella lähtenyt liikkeelle niin myöhään, että hyvinvointialueen käynnistyessä ei todennäköisesti ole vielä käytössä koko alueen kattavaa yhtenäistä asiakas-potilastietojärjestelmää. Tämä tulee todennäköisesti alkuvaiheessa hidastamaan organisaatiouudistuksesta saatavien hyötyjen saavuttamista.

Yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän kehittäminen ja yhteiset kirjaamiskäytännöt ovat perusedellytyksiä sille, että hyvinvointialueen johtaminen, toiminnan ja talouden suunnittelu ja resurssien ohjaus perustuvat oikeaan tietoon. Asiakasrajapinnassa toimivien on tarvittaessa päästävä helposti ja nopeasti asiakkaan tietoihin, jotta asiakkaan palvelun tarpeen arviointi on sujuvaa ja pystytään varmistamaan, että asiakas saa oikean palvelun, oikeassa paikassa ja oikeaan aikaan. Yhteinen ja älykäs kirjaamiskäytäntö säästäisi merkittävästi asiakasrajapinnassa toimivien työaikaa.

Tarkastuslautakunta näkee erittäin tärkeänä ICT-hankintaosaamisen riittävyyden varmistamisen hyvinvointialueen organisaatiossa. Hyvinvointialueella tulee olla riittävästi omaa hankintaosaamista, jotta organisaatio ei olisi liian riippuvainen ulkoisesta tahosta ICT-hankintojen valmistelussa.

Kliinisen tiedon lisäksi myös toiminnan järjestämistä koskevan tiedon jalostamiseen ja analysointiin tarvitaan riittävästi henkilöstöresursseja. Johdolla ja esihenkilöillä tulee olla käytettävissään analysoitua tietoa esimerkiksi asiakasvirroista, kysynnästä ja

hoitopääsyajoista, jota he voivat sujuvasti hyödyntää toiminnan kehittämisessä ja tuottavuuden nostamisessa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialueiden tulevassa ICT-valmistelussa kiinnitetään enenevässä määrin huomiota ohjelmistojen hinta- ja laatukehitykseen. Myös ohjelmistojen käytettävyyteen, tehokkuuteen ja tarpeellisuuteen tulee kiinnittää valmistelussa enemmän huomiota.

ICT-kehittämisessä on nykyistä enemmän tehtävä yhteistyötä eri kohderyhmien kanssa ja otettava laajemmin huomioon ohjelmistojen käyttäjien ja asiakkaiden tarpeet. Esimerkiksi asiakasmaksukaton täyttymisen automaattinen seuranta säästäisi laskutukseen käytettäviä resursseja vähentämällä turhaa laskutusta ja maksukaton ylittävien asiakasmaksujen palautuksia. Asiakkaiden ei myöskään tarvitsisi enää itse huolehtia maksukaton täyttymisen seurannasta, mikä parantaisi erityisesti niiden, haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden tilannetta, jotka eivät seurantaan kykene.

5 Allekirjoitukset

Turussa 19.5.2022:

Lauri Heikkilä pj.

Lauri Heikkilä, pj.

Lassi Laine vj.

Lassi Laine, vj.

Sanna Pitkänen

Sanna Pitkänen

Petra Peltonen

Petra Peltonen

Jaakko Kivisaari

Jaakko Kivisaari

Katriina Hiippavuori

Katriina Hiippavuori

Tomi Nieminen

Tomi Nieminen

Veera Granroth

Veera Granroth